XXXIX. évf. Cluj-Kolozsvár, 1929. Julius 7. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapitotta: Dr. BÖROS GYÖRGY.

Déva vára ujból élni fog.

1910-ben történt. Az unitárius világ szine-java megjelent az omladozó falak között. Élni kezdett az oly régóta haldokló, egykor dicsőséges vár. A hatalmas falak ormán a vidám ifjuság várja az eseményeket. Lenn a kő- és mésztörmelékek között a nők és férfiak egy testté tömörülve hallgatják a dalkarok énekét, a főpásztor beszédét, a budapesti pap tömör ódáját és a többi ünnepi szót.

Lenn a kis, lelkes város ujjongott örömében, hogy uj nap fénylett a bus vár komor falára. Brassótól Sanfranciscóig szállt az izenet: hivő lelkek örvendezzetek: a hit mártirjának börtönsirja uj élethez kezdett. Aranybetük hirdetik, hogy a hitigazság halhatatlan apostola, Dávid Ferenc immár nemcsak Erdélyé, hanem az egész mivelt világé...

Még kis gyermek volt a csecsemő, kit édes anyja karján tartva nézte a szép ünnepet, midőn eldördült az ágyu és megkezdődött a világ legszörnyübb vérfürdője. 1914-től 1918-ig rommá lett Európa, Erdély trikolorja szint változtatott, a kis Déva együtt siratta szép multját s szégyenében szive csaknem megrepedt, mert a vár uj életét összetörte a háboru megvadult ördögi szelleme. A Dávid Ferenc emlékköve porrá lett és a szelek szárnyán az örömhir után világgá vitte a gyásztrombita harsogását: Ne aggódjatok tovább! Déva vára ujból élni fog. Most már a világ unitárius ifjusága fogott kezet. Az emléktábla a folyó 1929-ben ujra fogja hirdetni, hogy a mártir lelke közöttünk él. Az emléktáblán aranybetük fogják hirdetni Dávid Ferencünk dicsőségét.

Készüljetek az uj, nagy ünnepre Déva várába. *Főpásztor.*

Unitarian school for the ministry
Berkeley
California
America

TŰZHELY MELLETT

Egy szál fehér virág.

Az Urasztalán egy gyönyörü fehér virágcsokor pompázik, a templom megtelt emberekkel. Mind anyák és gyermekek ók: Az emberek! Az anyák máskor is csak anyák. Minden szivdobbanással, minden lélekzetvétellel az az érzés hatja át őket „Anya vagyok". Ma pedig az ő napjuk volt: „Anyák napja".

A gyermek, még a legjobb is, néha csak ember; megfelejtkezik róla, hogy gyermeke az édes anyának. De ma, aki ott volt az unitárius templomban, a lelkész szivekhez szóló beszéde alatt, bizonyosan érezte, jobban, mint hétköznapokon! Gyermek vagyok, gyermeke az édes anyámnak. A kinek az édes anyja messze nyugszik idegen temetőben, gondolatban bár, egy szál virágot helyez a sirjára, egy szál fehér virágot.

Most érkezem haza az unitárius kollégium disztermébül, ahol délután a Szent-Iványi lelkész ur gondos rendezésében egy gyermekelőadás pergett le. Apró leánykák és emberkék produkálták magukat; mindenki a maga kedves módja szerint, a legjobbat adva, amit adhatott. Mind szépek voltak, ügyesek, helyesek, okosak. Minden szülő örömmel, bizva gyönyörködött bennök: „Itt vannak a gyermekeink, a jövő, a folytatásunk; még sem volt hiába az életünk, a küzdelem".

A gyermekek, amint már emlitettem, mind ügyesek voltak, ahogy elmondtak minden szépet, amit magyar költő irt az édes anyáról. Sajnos még nem ismerem őket mind névszerint. Azok közül, akiknek tudom a nevüket, nehéz volna megállapitani, kinek adjam a pálmát; Ifjabb Gállfy Zsigmondnak, Borbély Pistának, Hadházy Évának, a kis Sándor babának, Gyallay Papnak, Márkos Bandinak „a rendőrnek", „az apának", a bácsinak", a kofáknak", a kis Gyergyainak, aki oly kedvesen megigazitotta a jól hegedülő kis barátja kottáját, vagy a lelkes rendezőségnek. Vagy talán annak a nyilt arcu barna szemü leánykának, aki egy illatos fehér virágot adott nekem? Kedvesen, bizalmasan, mint az édes anyának?!

Ugyanis, amikor már babatáncnak, szavalásnak, muzsikának, szinjátszásnak vége volt, a rendezőség egy kosár fehér illatos virágot küldött az anyáknak. Minden szerepelő gyermek egy szálat vihetett belőle az édes anyának. És futottak a gyermekek örömmel a szál virággal, ki ki az édes anyához és ott állott a nagy terem közepében, a tolongó emberáradatban egy leányka egyedül, egy szál fehér virággal a kezében. Kérdően, fürkészve nézett körül. Kinek adja? Nincs már édes anya? Vagy csak nem találta meg?

Megérezte tán, hogy én is várom a szál fehér virágomat a mai naptól? Oda lépett kedvesen hozzám és felém nyujtotta a virágot. Legszivesebben magamhoz öleltem volna örömömben, hálából, szeretetből, de kifelé sodródtam a hazasiető anyák és gyermekek által. Az ajtónál a fiam várt. Örömmel pillantotta meg a virágot a kezemben. „Kitől kapta anyuka a virágot? Néztem széjjel, honnan vegyek most hirtelen egy szál virágot, hogy oda adjam anyámnak".

Köszönöm kis leányom a virágot, köszönöm kicsi fiam, hogy eszedbe jutottam.

Itthon vagyok. Előttem fekszik a biblia és a szál fehér virág. A virágot a bibliában préselem, de gondolatban oda helyezem az édes anyám távoli sirjára.

Kolozsvár, 1929. junius 9. *Jakab Miklósné.*

Déva várában.*)

Magas Déva várát százszor is megjártam, —
Gyermek voltam akkor: néztem, de nem láttam.

Negyvenöt esztendő pergett le azóta...
S fehér fővel újra fölnéztem egy szóra.

Szürke szikla szirten, ódon kőruhába'
Hallgatag hajnalban aludt Déva vára.

Omladozó falnak fekete tövébe,
Száradó avarban leültem egy kőre...

Kerék visszagördül, a Volt visszaárad,
Tegnap fordul mára, hamuból lét támad:

Nesztelen sarjaznak, kelnek az emlékek,
Nagyrégi időkről hangtalan beszélnek.

---

*) E nemes költőiséget lehellő aktuális költemény szerzőjétől, Wenczel Miksa bánffyhunyadi ny. erdőtanácsos urtól pár hónappal ezelőtt már közöltünk egy kis verset — névtelenül. Örülünk a folytatásnak. Kisérő levelében többek közt ezt irja: „Nyolc esztendeig jártam a dévai főreáliskolát s megszerettem a várromot és történelmét. Volt tanáraim megtanitottak a Déván született Salamon Ferenc történetiró megbecsülésére s bár egyikük sem volt unitárius, a várban sinylett és meghalt Dávid Ferenc nagyságának és dicsőséges tragédiájának tiszteletére. Katonakoromban Torockón is jártam s bár hivő római katholikus vagyok, ott mélységesen megfogott az Egyisten vallásának fenséges tisztasága! Valósággal belémkarolt s nem eresztett el többé". — Jól esik ezt hallanunk a Dávid F. emlékünnepe előtt, ezekben a szomoru időkben, mert meg vagyunk győződve, hogy Dávid Ferenc emlékének a szivek ilyen megértő összedobbanása a legszebb himnusza s a legértékesebb diadala.

Hallom a régmultak szárnyasuhanását,
Decebál királynak végső vivódását...

Várfokára gőgös sasok településnek:
Róma légiói diadalmat ülnek...

Rengenek a kópják, kürtök énekelnek,
Várfalak fölbúgnak: magyarszót felelnek, —

Sípolnak a sípok, áldozatok égnek,
Jósolnak jövendőt fehérhaju vének...

Tizenkét kőmíves a falat falazza,
Piros asszonyvérrel ragasztva-ragasztja...

Bilincsben Dobónak két kicsiny pulyája,
Egri várból orzott ártatlan virága.

Könnyeik patakja köntösüket mossa:
Izabella asszony gőgje fakasztotta...

Nyilik Dávid Ferenc szomoru cellája:
Az Egyistenember kinzó-kamarája;

Börtön kemény ágya kőbül vagyon vetve,
A halálos ágyon Dávid gyönge teste...

Tört szemében az Egyisten hite égett:
Soha sem is láttam ilyen fényességet.

S íme, puha kézzel az Ur int feléje:
S Dávid Ferenc lelke felröppent az égbe...

Reggel kél... A Napnak vérpiros rózsája
Ezer szirmát rázza, hinti Déva várra.

Össze-egybedobban szivek milliója
Imádságos szóra: „Solius Dei gloria!"

Magas Déva várát százszor is megjártam,
Gyermekfővel: néztem, fehér fővel: láttam!...

Wenczel Miksa.

Felvétel az „Unitárius Leányotthonba". A kolozsvári Unitárius Leányotthon Előljárósága felhivja mindazon unitárius szülőket, akik középiskolákban vagy kenyérkereső pályán tanló leányaikat az 1929—30. isk. évben a Leányotthonban óhajtják elhelyezni, hogy eziránti kérvényüket julius 15-ig a Leányotthon Előljáróságának cimezve, az Unitárius Kollégiumba küldjék. Cluj, 1929. junius 26-án. *Dr. Ferencz József,* elnök.

A templom és a korcsma.

Zúgnak a harangok, a templomba hívnak,
Milyen szép a hangjuk, hogy kacagnak, sírnak,
Ünnepi érzések drága muzsikája,
Akinek szive van, ugy fel igyel rája.
Aki Istent szeret, kinek van imája,
Hogy templomba menjen, oly boldogan várja,
Mert rá a vasárnap templomjárás nélkül
Örömet nem derit, ünneppé nem szépül.
. . . Mennek: férfi, asszony, fiatal és gyermek,
Az Istenházában megenyhülést nyernek.
Megenyhülést nyernek, igazabbak lesznek,
Nem renditi őket sulya a keresztnek,
Mert Istentől jönnek, mert Istenhez mennek,
Mennyország ragyog fel a sovárgó szemnek.

Részeges Pál bátyánk, ha te ezt értenéd!
. . . Nem érted, hiába minden intés, beszéd.
Neked vasárnap is korcsma a templomod,
Prédikációd ott részeg fővel mondod.
Neked a vasárnap csak olyformán ünnep,
Ha a mámor gőze az agyadra ülhet,
Ha a sárga földig leihatod magad,
Neked boldogságot semmi más nem adhat.
. . . Ó szegény boldogság! Omladozik házad,
Hites feleséged immár fel nem lázad,
A szégyen, a verés sirdombot hányt neki,
Anyátlan maradtak drága, szép gyermeki.
Te nem vagy az apjuk, te kirablójuk vagy!
. . . Végrendelet rájuk örökséget nem hagy,
Még egy barázdát sem, hisz a vége járja,
Csak napok kérdése s dobot ütnek rája.

— — — — — — — — — — — — — —

Részeges Pál bátyánk nem érti, nem érti,
Feddő szó a szivét nem bántja, nem sérti,
Hogyan is értené . . . az arcán mámor dúl,
Mint sötét éjszaka ólmosan ráborul.

Omladozó házban, drága három gyermek:
Egy lány és két fiu . . . mozdulni se mernek.
Senkijök, senkijök. Anyjuk sír takarja,
Meg nem ölelheti puha meleg karja.
Szelid tekintete a szemükbe nem néz,
Erőre nem kaphat a simogató kéz.
Senkijök, senkijök, édesapjuk sincsen,
Tuladott mindenen, Istenen és kincsen.

Italáldozatja, tüzes, szégyenbélyeg,
Napról-napra alább, mind mélyebbre mélyed . . .
Próbálták már sokszor. Hivták haza szépen,
Megrendült a lélek e bús hivó képen,
De nem volt köszönet, ütéssel felelt meg,
Hányszor teltek könnyel a bús gyermekszemek!
És mi lett a vége? Egy zimankós télen
Fagyva találták meg egyik árokszélen.
. . . Bizony szomoru sors, de igy szokott lenni,
Aki a templomba sohse akart menni,
Kinek imádsága: Még egy litert kérek!
Bizony, igy jó véget senki sem is érhet.

Részeges Pál bátyánk története beszél . . .
Hogy mikor a harang édes szava zenél,
Menjen a templomba öreg, ifju, gyermek,
Ott a fájó szivek enyhületet nyernek,
Enyhületet nyernek, bátrabbakká lesznek,
Nem veri le őket sulya a keresztnek,
Mert Istentől jőnek, mert Istenhez mennek,
E földön az égnek birtokosi lesznek.

Vári Domokos.

Vizsgai virágok.

Vizsga és virág. E két fogalom együtt él a gyermeki lélekben.

Ma is élénken emlékszem az első vizsgámat megelőző napra! E napon már nem volt tanitás, ez a nap az iskolánk szépitésére volt szentelve. Már reggel elindultunk, bebarangoltuk a mezőt, a közeli erdőt, garmadával gyüjtöttük össze a kék nefelejtset, a gyöngyvirágot, a mező száz virágát, a kertekből a tulipántot, százszorszépet, harangvirágot s nagy diadallal vittük az iskolába. Ez alatt a fiuk füzfaágakból elkészitették a koszoruk vázát s megkezdődött a lázas munka. Mi kisebbek csak segitettünk, nagy igyekezettel adogattuk a virágot, a nagyobb leányok nem kis kézügyességgel — a mi áhitatos bámulásunk közben — gyorsan koszorukat, girlandokat fontak. Legszebben diszitettük az asztalt, mert odaülnek a „tisztelettes urak", jutott a koszorukból a falakra, de még a zord, fekete táblát is virágdiszbe öltöztettük e napon, hadd segitsenek a virágok, ha valamilyikünk nem tudná másnap a nehéz számtani feladatot, a mit majd felad a tanitó ur.

Ez a kép falukon sok helyen ismétlődik ma is. Városokon is rózsacsokrokkal sietnek a kis fiuk, kis lányok vizsgára, viszik a hálás szeretet virágait a tanitójuknak.

A vizsga befejezése után aztán többen jogot formálnak az általuk font koszoruhoz. Néha még szóváltás is keletkezik, ha töb-

ben adták hozzá a virágot. Az iskolában is marad azért még sok virág.

S mi a további sorsuk ezeknek a virágoknak?

Mint minden virágé: a hervadás.

Vajjon nem lehetne ezeknek a virágoknak az életét még egy kicsit meghosszabbitani? Valami olyat tenni velük, a mivel vizsga után is gazdagithatnók tanitványaink lelkét?

Elgondolkozom... Azokra a tanitó sirokra gondolok, melyek, ha nem is egészen elfelejtve, de virág nélkül állanak temetőinkben.

S melyik temetőnkben ne lennének ilyenek?

A mi kis egyházközségünk temetőjében is találtam többet. Itt van a drága emlékü nagyapám sirja, ki félszázadon át tanitotta e község népét, a ma élő öregebb generáció még jól emlékszik rá. Itt van eltemetve az élete tavaszán váratlanul tifuszban elhalt Kovács Irma tanitónő és a szintén fiatalon elhalt Miklós János tanitó is, ki e falu szülötte is stb. Minden temetőben vannak tanitói sirok. Most porladó szivük egykor forró szeretettel dobogott iskolájukért, tanitványaikért. Megérdemlik hát, hogy e napon reájuk is gondoljunk s a vizsga érzésével megszentelt virágokkal sirjaikat megkoszorozzuk.

A temető a legtöbb helyen közel van a községhez s igy minden különösebb fáradság nélkül kivihetjük virágainkat kis tanitványaink segitségével s elhelyezhetjük azokat kegyeletünk helyeire. Természetesen, ha az év folyamán iskolánknak valamelyik növendéke halt volna meg, arról sem feledkezünk meg, vagy ha valamelyiküknek családtagja halt meg nem régen, annak a sirjára is uttatunk virágot.

Igy, kevés fáradsággal a hálás kegyelet soha el nem muló jérzését rögzithetjük kedves kis tanitványaink lelkébe.

Küküllődombó. *Özv. Kiss Jenőné.*

Imádkozzatok.

Egy Istenben, egy igaz Istenben bizó emberek
Intó szavára lelketek tudom olykor megremeg:
Ne féljetek! Mi mind egyformán gyarlók vagyunk
Legyünk bus szegények, boldog gazdagok.
Egyformán a sors koldusaiként
Járjuk az élet utait szerteszét.
Ha tévutra vinne olykor lábatok,
Álljatok meg és imádkozzatok!
Imával Istenhez szállva erőt nyer a lélek,
S megküzd a viharral; ellenáll a vésznek...

— — — — — — — — — — — — — —

Zúgó tengeren szélvész-viharban
Sötét erdőket járókkal Isten is ott van.
S ha tévutra vinne olykor lábatok
Isten szól: Álljatok meg és imádkozzatok!

Genova, 1928. *Ifj. Gspann Károly.*

NŐK VILÁGA.

A Főt. Püspök Ur szives volt átadni Szerkesztőségünknek a boltoni Nők Szövetsége üdvözletét, melyet az erdélyi Unitárius Nők Szövetségéhez küldöttek Kolozsvárra. Bolton városban az unitáriusok tekintélyes nagy számban vannak. Püspökünk a Manchester városban tartott unitárius nagygyülésre menő utjában meghivást kapott Boltonba, hogy április 14-én ott istentiszteletet tartson. A Nők Szövetsége elnöksége az ide küldött levélben azt irja: „Milyen jó volt a szószékünkön látni és hallani azokat az üdvözlő szavakat, amelyeket az erdélyi magyar unitárius egyházak nevében velünk közölt. Nagyon lelkesitőleg hatott ránk az a pompás munka, amely az Önök országában az unitárizmus ügyében folyt. Örvendünk, hogy hosszas küzdelmeik után kivivták a szabadságot, hogy a lelkiismeret szavait kövessék és szabadon gondolkozzanak és tegyék azt, ami helyes és igaz. Mi, az Önök nőtestvérei és egy közös cél érdekében munkatársai, élvezzük azt a dicső örökséget, amelyért elődeink szenvedtek es meghaltak. Bámulattal gondolunk arra a bátorságra és kitartásra, amellyel Önök harcolnak azért a hitért, melyet mi is annyira szeretünk. Isten segedelmét kérjük nemes munkájukra.

Az Unitárius Nőkszövetsége nevében

Taylor Harryet, elnök. *Rettley A. Beatrice*, alelnök.
Broughton Klára, t. titkár. *Falconer B. Etel*, t. titkár.

Még megemliti a titkár, hogy az Assembly-gyülések igen jól sikerültek, ámbár a nagyszámu szónok mindenike önállóan fejezte ki véleményét. Mindenki föllelkesedve és bátor elszántsággal távozott a gyülésről.

Az erdélyi Unitárius Nőkszövetsége meleg köszönetet mond az angol nővéreknek és reméli, hogy az igy megkezdett levelezés tovább fog folytatódni a szent ügy érdekében.

Jelentés

vidéki nőszövetségeink 1927-28. évi munkásságáról.

5. A homoródkarácsonyfalvi nőegylet 1927. novembertől kezdődőleg minden csütörtökön munkaestélyt rendezett rövid programmal. Továbbá rendezett egy teaestélyt 2500 leu tiszta jövedelemmel. Ötszáz leut gyüjtött egyházi adóba. Két elhunyt tagtársnak koszorut helyezett a koporsójára. Nyári vasárnapokon is tartott gyülést, hogy a tagok között fennmaradjon az összetartás. A kolozsvári leányotthon betegszobája részére 50 darab szötteményt (lepedő és törülköző) küldött. Kész vagyona 10.000 leu. Tiszteletbeli elnök Demeter Dénesné, elnök Bálint Ödönné. Tagok száma 100.

6. Az abásfalvi D. F. Nőegylet tisztikarában változások történtek. Elnök Benedek Sándorné, jegyző Kádár Lajosné, pénztáros György Ferencné. Az egylet rendezett egy teaestélyt, az iskolás gyermekek szinielőadásával. Az előadás jövedelme 800 leu volt, melyhez a tanitó ur 200 leuval járult hozzá. 1927 novemberben, halottak napján a nőegylet megkoszoruzta a hősök kövét. Karácsonykor fát diszitett fel a gyermekek számára, mikor is az elnök és a pénztárnok tésztát és cukorkát készitett a szülők és tagok által összeadott anyagból. Megható volt a lelkész szép imája és a gyermekek szavalata. A jegyző szép előadást tartott a szeretetről, mely után kiosztották a cukorkákat és ajándékokat. Rendes összejöveteleket 1928-ban tartottak, ima, felolvasás, egyházi énekkel. Rendeztek egy müsoros estélyt két vigjátékkal s énekszámokkal. Tiszta jövedelem 2200 leu. Az urasztalát rendesen virággal látták el. Hősök napján szavaltak a hősök kövénél.

Háromszéki kör.

1. A kökösi nőkszövetsége 1927 december 3-án alakult meg. Megalakulási idejétől kezdve minden kedden este összejövetelt tartott, március végéig. Az összejöveteleken előbb kézimunkával és beszélgetéssel töltötték az időt, akkor kezdetét vette a müsor: három-négy énekszám, szavalat, két-három felolvasásból állott. A tagsági dijak egy részéből fedezték az összejövetelek költségeit, többi része kamatozik.

2. Az árkosi unitárius nőszövetség 1927 novembertől 1928 márciusig tartotta összejöveteleit, összesen 13 rendes gyülést. Minden héten kedden. Egyházi ének, ima, felolvasások töltötték ki az összejövetelek idejét. A müsor minden pontjában önként vállalkozó tagok szerepeltek. Az énekszámokat vonószenekar kisérte. Az egyházközség által rendezett Brassai-emlékünnepen a nőkszövetsége segédkezett. Rendeztek karácsonyfaünnepélyt gazdag müsorral. Báró Szentkereszthy Béla őméltósága 2000 leut ajándékozott s a nőszövetség tagjai is pénzzel és természetbeli adományokkal járultak hozzá. Az elaggott és tehetetlen asszonyokról sem feledkeztek meg. Ruhanemüekkel és élelemmel segélyezték. 1928 április hóban vallásos délutánt rendeztek, mely igen szépen sikerült. Perselypénzből 660 leu gyült, felerészét az unitárius theol. akadémiának adományozták, másik részét a szentháromsági unitárius templom épitésére adták.

3. A sepsiszentgyörgyi unitárius nőkszövetsége 1927 október havától 1928 április végéig a D. F. Egylettel kapcsolatosan 6 vallásos délutánt rendezett. Ének, zene, szavalatok és felolvasások voltak müsoron. Karácsony estéjén a szegény tanulók részére karácsonyfát állitott a nőkszövetsége. Körülbelül 21 szegény gyermek kapott ruhának valót s minden elemi iskolás tanuló tan- és irószert, cukrot stb.

4. A brassói D. F. Egylet nőkszövetsége 1927—28. évi müködése a következő volt: Karácsonyfa-ünnepély rendezése, melyen körülbelül 50 iskolás gyermek ruhát, cipőt s egyéb apróságot kapott. Vallásos estélyek rendezések. Februárban a templom-alap javára egy müsoros táncmulatságot rendezett 22.000 leu tiszta jövedelemmel. Pénzzel segélyezett betegeket és nyomoruságban levőket.

5. A kálnoki unitárius nőkszövetségének tagjai száma 32. 1927 nov. hó első szerdájától kezdve 1928 március hó 24-ig vallásos estéket rendezett. Ének, felolvasás, szavalat, szabadelőadás volt müsoron, amelyekre mindig voltak önként ajánlkozók. Az uj egyházi énekek megtanitására nagy sulyt helyeztek. Az esté'yek sorát ünnepélyességgel kezdték és zárták be. Az utolsó alkalommal az esperesi vizsgálószék is jelen volt. A nőkszövetségének gondja volt az ifjuság minél nagyobb számban való bevonására. A vallásos estélyeket szép számban látogatták. A nőkszövetsége minden vasárnap gondoskodott az urasztalára szép virágcsokorról. Gyüjtést rendeztek az orgona-alap gyarapitására, melyet folyamatban tartanak, mig a célt elérik. A nőkszövetsége elnöke Kovács Imréné, titkár ifj. Hosszuné.

Felsőfehérkör.

1. A datki D. F. E. nőkszövetsége 1927 november és december hó folyamán három összejövetelt tartott, felolvasás, szabadelőadás és szavalatokkal. Karácsony elsőnapján este karácsonyfa-ünnepélyt rendeztek. Előzőleg gabonát gyüjtöttek a faluban s ennek árából szerezték be a gyermekeknek kiosztott ajándékokat. Három szegény gyermek jó meleg ruhának valót kapott. Január, február és márciusban öt összejövetelt, anyáknapját s a nyár folyamán még egy összejövetelt tartottak. A tagok a templomkeritést virággal ültették be, melyből az urasztalára mindig friss virágról gondoskodtak.

2. Az olthévizi D. F. E. nőkszövetségében a tagok száma 61. Tartott öt választmányi és két általános gyülést. 1927 novemberben az iskolás növendékek szereplésével Dávid Ferenc-emlékünnepélyt, 1928 február 26-án Ferencz József püspök emlékére gyászestélyt rendezett; továbbá 5 vallásos estélyt. Karácsony elsőnapján este karácsonyfa-ünnepélyt tartott, melyhez a szükséges felszereléseket a tagok ajándékozták mintegy 2000 leu értékben. Ötven iskolás gyermeknek osztottak ki csemegét és tanszereket. Karácsony másodnapján müsoros estély volt. Iskolás gyermekek előadták Marosi Márton lelkész: „Karácsony“ cimü darabját, melyet szavalatok s énekek követtek. 1928 juniusban anyáknapját rendeztek. A szövetség vagyona 580 leuval gyarapodott. Ajándékozott 250 leut a Leányotthon betegszobája javára és 200 leuval hozzájárult gyászlobogó beszerzéséhez Ferencz József püspök halála alkalmával. Szakács Margit urasztali pohárteritőt 500 leu értékben, Márkos Jánosné szül. Marosi B. Judith egy szószékmögötti faldiszt 1200 leu értékben ajándékozott. Imre Mihályné szövetségi alelnök saját költségén befestettette a templomi padokat. (Folytatjuk).

Felhivás. Néhai édes atyám Ferencz József unitárius püspök eredeti levelezését szeretném összegyüjteni és azután rendezve, megőrzés végett beadni a Magyar Unitárius Egyház levéltárába, hogy rendelkezésére álljon az unitárius egyház történelmének. Ezen cél érdekében felkérem mindazokat, akik birtokában vannak néhai Ferencz József unitárius püspök által irt levélnek, hogy azt hozzám beküldeni sziveskedjenek. Előre is hálás köszönetemet nyilvánitom azoknak, kik meghallgatják kérésemet. Kolozsvár, 1929. junius hó. *Dr. Ferencz József,* Cluj-Kolozsvár, Calea Victoriei 6.

Egyleti élet és munkásság.

A firtosmartonosi Unitárius Nőkszövetsége 1928. aug. hó utolsó vasárnapján templomi ünnepélyt rendezett. Imát mondott Fazakas Jenő IV. éves papnövendék. Orgonakisérettel énekelt Fazakas Jenő, Török Mihály és Gelei Ida. Szavalt Káli Albertné, Gálffy Margit és Gálffy Irén. Az ünnepély legkedvesebb pontja volt egy igen kedves kis gyermekjelenet „Jézus a gyermekek barátja“: melyben a gyermekek legapraja szerepelt a szülők nagy megelégedésére, hogy a még beszélni alig tudó kis gyermekek nyilvánosan olyan szépen szerepeltek. Az ünnepély végeztével a sorsolás volt megtartva, melyből a begyült összeg nemes célra volt forditva. A megmaradt sorsjegyek megváltására és Gálffy Szabó Sándor emlékére 200 leut adományozott Gálffy Józsefné.

1928 december 31-én nyitotta meg Nőszövetségünk előadásainak téli időszakát, mely alkalommal igen szép számmal jelentek meg. Megnyitó imát Katona Ferencné elnöknő mondott, hálát adva Istennek, hogy ismét teljes számmal megjelentek azok, akik a szépért és jóért lelkesedni tudnak. Szóval és tettel bebizonyitják azt, hogy a megkezdett munka továbbfolytatásában részt kivánnak venni. Megnyitó után válogatott szép szavalatok, felolvasások tették az est programját. Általános derültséget okozott a „Fiam lakodalma“ cimü monolog és Gál Margit tanitónőjelölt. Ugyszintén Gálffy Margit és Ica egy-egy kedves monologgal és szavalattal gyönyörködtették a hallgató közönséget. Szavalt még Fülöp Árpád papnövendék. Felolvasott özv. Vass Ferencné. Szép volt Szentpáli Elek énekszólója. Patakfalvi Béla jegyző ur hegedü kiséretével.

Az estély mindvégig igen élénk volt, a közönség a legnagyobb megelégedéssel távozott csendes otthonába, hogy méltóképpen várja a boldog ujesztendő eljövetelét.

1929. január hó 20-án tartotta Nőszövetségünk második programmos estélyét. Katona Ferencné elnöknő megnyitója után szavalatok, énekszámok és felolvasások következtek. Az estély legkiemelkedőbb pontja volt Garay János „Bajusz“ cimü költeményének előadása megszemélyesitve. Énekelt Gálffy Ferencné, Káli Albertné és Szentpáli Elek; hegedün kisérte Patakfalvi Béla „A függöny“ c. monologot előadta Káli Albertné. Szavalt Vass Elekné, András Margit, Sófalvi Erzsi. Felolvasott Gerébb Mózesné.

1928. december 4-én karácsonyfa-ünnepélyt rendezett a tantestület az iskola nagytermében, ahol a gyermekek apraja-nagyja összegyült és szent áhitattal várta az angyal eljövetelét, mikor a kis Jézuska kedves ajándékkal lepi meg a jó gyermekeket. Az ünnepély programmját az iskolás gyermekek által előadott szavalatok, énekszámok és karácsonyi szindarabok képezték.

A müsor végeztével felcsendült a gyermeki ajkakon a kedves

ének „Karácsonyfa tündér álom“, mialatt a gyertyácskák által megvilágitott, gazdagon megrakott karácsonyfa a gyermekek szeme elé tárult. Hogy ilyen gazdag karácsonyfát hozhatott az angyal, köszönhetjük a fogyasztási szövetkezetnek, mely 500 leu értékben tanszereket és cukrot ajándékozott, melyből minden egyes tanuló részesült. Továbbá köszönhetjük a Nőegylet nemeslelkü tagjainak, kiknek szives adományából minden gyermek tésztát, almát és diót kapott.

1929 február hó 10-én farsangi estélyt tartott, mely alkalommal kizárólag humoros előadások alkották az estély programját. Énekelt a nők dalárdája, harmoniumon kisérte Gálffy Ferenc tanitó ur. Szavalt Katona Ferencné, Káli Margit, Fekete Mózes, Gálffy János. A „Parasztruha“ cimü monológot előadta Káli Albertné. „A politika“ cimü dialógot Jakabfi Anna és Kuti Ferenc. „Bál az utkaparónál“ előadta Bajka Rózsika és Szentpáli Elek. „Bajos Jeremiás“ monológ, előadta Sipos Ferenc. „Férjet keresek“ monológ, előadta Bajka Rózsika. „A szerelmeslevél“ előadta Demeter Ferencné, Vass Albertné és Nagy Sándorné. Müsor után farsangi felvonulás következett, szépen összeválogatott tréfás jelmezekben. Az estély mindvégig annyira élénk volt, hogy habár kissé hosszu is volt a program, mégis a közönség mindvégig a legfeszültebb figyelemmel és a legnagyobb élvezettel hallgatta.

1929 március hó 3-án Nőszövetségünk teaestélyt rendezett, ha nem is nagy anyagi, de annál nagyobb erkölcsi sikerrel.

Megnyitó imát Katona Ferencné elnöknő mondott, mely után egyházi éneket énekelt a dalárda Gálffy Ferenc tanitó ur vezetésével. „A tolvaj“ c. költeményt szavalta Derzsi Géza. „Egy vőlegény a kapuban“ monolog, előadta Fekete Mózes. Igen kedves volt öt kis iskolás leányka egyházi és világi éneke, melynek betanitását és vezetését Gálffy Ferenc tanitó ur végezte.

Felolvasott Csiha Kálmánné nagytiszteletü asszony. Szavalt Máthé Elek. „A falusi liba“ c. monologot előadta Agh Margit. „Ködkirályfi“ c. egyfelvonásos szindarabot előadta András Margit, Gáspár Ida és Vass Ilona.

Istennek áldása legyen és maradjon a nemesszivü adakozókon, hogy még sokszor hozhassanak áldozatot a nemes cél érdekében.

A referens.

Az erzsébetvárosi unitárius egyházközség nagy áldozatok árán, Isten segedelmével imaházat vásárolt. A templomi felszerelése részben hiányzik; azzal a kéréssel fordulunk a nemes szivekhez, ha valakinek volna olyan edénye, amely az Urasztali kellékeknek megfelelne és tudnák nélkülözni (ugymint: korsó, tálca és serleg), köszönettel vennők és nevét aranykönyvünkben megörökitenők.

Solymosi István, gondnok.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Örömhir. Midőn a Dávid Ferenc halála 350-iki emlékünnepére az előkészületek folytak Kolozsvárt, kormányunk akaratából a hunyadmegyei prefektus értesitette egyházunk püspökét, hogy a dévai emléktáblát a megye helyre kivánja állittatni. Kellemesen hatott az izenet, az E. K. Tanács melegen megköszönte a nemes szándékot. Minthogy az emléktábla már meg volt rendelve és az ünnepélyes leleplezés előkészitve, a Tanács csak arra kérte a megye prefektusát, hogy az emlékfülkét vegye gondjába.

Csak egy aranybetüt! A külföldi unitárius theológiai ifjak már elküldötték vagy bejelentették az összeget, mellyel a dévai Dávid-emléktábla helyreállitásához járulnak. Amerikából két képviselőt küldenek s Angliából is jőni fog. Püspökünk a theológusok záróünnepén s a gymnaziumi tanulókén is kiadta a jelszót, hogy minden tanuló biztositson magának egy betüt az emléktáblán. 8 = nyolc lejt még a kis elemista is meg tud takaritni. Azt reméljük, hogy ez a gondolat *minden unitárius ifjut* meg fog ragadni és tanitójához, papjához vagy más utón eljuttatja Kolozsvárra a nyolc leut. A kis és nagy adakozók nevét hüségesen följegyezzük és megőrizzük a jövőnek!

Lelkészi beiktatás. Fényes külsőségek mellett történt meg Szabédon az uj lelkész, Keresztesi Dénes beiktatása junius hó 9-én. Főt. Püspök ur, Kovács Kálmán főszámvevő, Kaáli Nagy Árpád köri f. ü. gondnok és Halmágyi János köri esperes társaságában személyesen ment le Szabédra, hogy a beiktatást elvégezze. Szabédi hiveink diadalkapuval és zsufolásig telt templommal várták a főpásztort. Keresztesi Dénes hosszu, lelkes és szép eredményekben bővelkedő papi szolgálata kezesség arra, hogy uj eklézsiájában is sikerrel fog munkálkodni Isten és anyaszentegyházunk dicsőségére és javára. Az Ur áldása legyen az uj pásztoron és gyülekezeteken egyaránt.

Virághullás. S. Nagy László afia, a Naptár egyik szerkesztője, mult hónapban veszitette el csecsemő kislányát, Izabellát. Alig pár órát élt, mint a tiszavirág. Jött, virágzott, apró kis ajka, mosolygó szemei maguk voltak az élet, aztán elment. Az Ur adta, az Ur elvette; áldassék az Ő szent akarata!

Dr. és Mrs. F. Southworth az amerikai Meadville Theological School dékánja, illetve felesége, világkörüli utjában meglátogatták Erdélyt is. Eredetileg az indiai unitáriusok, a Brahmo Somaj centenáriumára utaztak volt, honnan Palesztinán és Olaszországon át jöttek hozzánk. Több mint két hetet töltöttek Erdélyben, meglátogatva

az unitárius történelem szent helyeit Torda, Torockó, Déva stb. Kolozsvárt és Székelyudvarhelyt időztek csak huzamosabb ideig, utóbbi helyen, mint Kiss Sándor lelkész, volt tanitványuk vendégei. A Közlöny utján is üdvözletüket küldik minden unitáriusnak s különösen azoknak a lelkészeknek, kik Meadvilleben tanitványaik voltak.

Zsakó István és neje, Székely Teréz-alap. Egyházunk nagy alapitványainak diszes sorozata f. évi junius 13-án egy megható és gazdag alapitvánnyal gyarapodott. Ugyanis Dr. Mikó Lőrincné Zsakó Aranka és Dr. Zsakó Andor v. törvényszéki biró a pénztári hivatalban megjelenve, kijelentették, hogy néhai szülőik emlékére testvéreikkel dr. Zsakó István, dr. Jancsó Ödönné Zsakó Sarolta, Zsakó Lenke, dr. Zsakó Gyula és Zsakó Zoltánnal együtt egy 100.000 leus alapitványt tesznek. Az alapitvány felét, 50.000 leut készpénzben befizették, jelezve, hogy rövid idő alatt a másik felét is befizetik, amikor az alapitó-levelet is be fogják adni, melyben meg lesz állapitva a jövedelem jótékony célu felhasználása. Pénztári hivatal az E. K. Tanácsnak a jelzett napon tartott ülésére az alapitványt azonnal bejelentette. Az E. K. Tanács mélyen meghatva fogadta az alapitványt és az alapitványttevők és a néhaiak emléke előtt mély tiszteletének és köszönetének — Csifó Salamon egyházi tanácsos afia inditványára — felállással adott kifejezést. Istennek szent áldása legyen ez ujabb alapitványon és azokon, akiknek emlékére és azokon, akik azt létesitették. *Hadházy Sándor,* pénztárnok.

Vasutasok! Joós Ferenc nyug. állomási elöljáró egyházunk utján is felhivni kérte az érdekelt szegény vasuti nyugdijasok figyelmét arra, hogy a bukaresti Casa Muncii Verestoronyban egy menhelyet létesitett a vasuti nyugdijasok, özvegyek és árvák részére, ahol ezek igen előnyös feltételek mellett találhatnak menedéket s teljes ellátást és orvosi kezelést a kapandó nyugdijuk 40%-ának befizetése ellenében. Munkára nem kényszeritik őket, de ha valamely munkájukkal pénzt akarnak keresni, ezt is megtehetik. Az épület emeletes és szép parkban fekszik, az élelmezés jó. Szegénységet nem kell igazolni. Tetszés szerint bármennyi időre el lehet távozni s ennek idejére nem kell fizetni. Az imperiumváltozás előtt nyugdijazott vasutasok is kérhetik felvételüket.

☞ *Alapitói dij 500 Leu, minek ellenében az „Unitárius Közlöny" ingyen jár!*

Iskolaszentelés Szentsáromságon. Lélekemelő ünnepsége volt a szentháromsági unitárius egyházközségnek f. évi április 2-án husvét harmadnapján. Uj iskolája akkor szenteltetett föl az unitárius hivek és más felekezetüek nagy érdeklődése mellett, magában az uj iskola tantermében, mely zsufolásig meg volt telve a hallgatóság által. Alkalmi imát — szép stilusban megirva s szépen is elmondva — Bedő Árpád vadadi lelkész, egyházköri jegyző afia mondott. A szentelési beszédet Halmágyi János marosköri esperes ur tartotta, gyönyörüen fejtegetve és elmondva az iskola célját és fontosságát. Az éneklést Fekete József kisadorjáni lévita-tanító afia vezette nagy gyakorlottsággal. Elismerés és köszönet az isteni szolgálatot végzőknek; de különösen Nagy Árpád köri felügyelő gondnok urnak, akinek az uj iskolánk fölépitésében oroszlánrésze van. Este jól sikerült táncmulatság volt, amelyet magas szinvonalon álló műsor előzött meg s amelyen közremüködtek Donáth László ref. lelkész ur, az ismert jeles iró, nagy derültséget keltő humoros felolvasásával; Bedő Emma urhölgy gyönyörü énekével, harmoniumon művészileg kisérve dr. Lány Oszkár ur által; Kakassy Béla körjegyző ur zengő érces hangon régi népdalokat énekelt. Vigjátékot Kis Géza ny.-gálfalvi körjegyző ur rendezése mellett Kis Géza, Kovács Béla tanitó, Bustya Sándor s Gaál Jolánka és Zsigmond Annuska adtak elő, nagy derültséget szerezve remek játékaikkal a közönségnek, akiknek ezuton is a leghálásabb köszönetem nyilvánitom. *Papp Gyula*, unitárius lelkész.

Az Unitárius Közlöny 1910. évfolyamából a 7-ik szám hiányzik. Nagy hálára kötelezi az Unitárius Teológia Akadémia ifjuságát, aki ezt a számot szives lesz a könyvtárnak megküldnni.

Egyről-másról.

Dr. Louis C. Cornish. Amint ide irjuk ezt a nevet, tudjuk, hogy számtalan erdélyi unitáriusnak dobban meg a szive hálával és büszkeséggel telten. Hálával azért a meleg és önzetlen szeretetért, amellyel Cornish ur elárasztotta egyházunkat és annak minden egyes tagját, akivel csak valaha is érintkezésbe került. És büszkeséggel azért, mert neve a világ minden országában egyre ismertebbé lesz, mint az elnyomott vagy kisebbségben élő *népek*, vallások és egyének védelmezője és gyámolitója. Nálunk két izben is megfordult s mindkét alkalommal hosszabb ideig maradt velünk.

Először 1920-ban és másodszor 1924-ben. Jelenleg abból az alkalomból foglalkozunk vele, hogy az amerikai unitáriusok májusi főtanácsi gyülésükön megválasztották elnökükké. Már előzőleg 1926-tól is elnök volt, de akkor csak mint a visszavonult Samuel Eliot helyettese. Most négy évre választották meg rendes elnökké. Ugyane főtanácson részt vett dr. Csiki Gábor volt kolozsvári, jelenleg budapesti missziói lelkész is.

Az Amerikai Unitárius Társaság közgyülése, ezt a nevet viseli ez a fontos évi összejövetel, melyet fent főtanácsi gyülésnek neveztünk könnyebb megérthetés végett. E közgyülés rendesen május hónapban szokott megtartatni, ezért May Meetings, májusi közgyülésnek is nevezik. Épen mint nálunk, amerikai testvéreink is ez alkalomra teszik összes szervezeteik összejövetelét is. A rendes gyülésen kivül, ilyenkor gyülekeznek: a Laymen's League vagyis a világi férfiak egylete, mely a mi Dávid Ferenc-Egyletünkre emlékeztet, a Fellowship for Social Justice, emberbaráti egyesület, Social service Council, ugyanolyan célu, mint az előbbi, csak mig az védelemben kivánja részesiteni az elnyomottakat, ez segiti a rászorulókat s nem csatázik, Unitarian Ministerial Union, a lelkész egyesület, Unitarian Temperance Society, mértékletességi társaság, Lend a Hand Society, mely szellemi adományokkal, könyvekkel, szerető levelekkel látja el a rászorulókat, Proctor Academy, egy unitárius középiskola, Sunday School Society, vasárnapi iskolai egyesület, Tuckerman School, unitárius diakonissza képző-intézet, Women's Alliance, nők szövetsége és a Young People's Religious Union, az ifjusági egyletek szövetsége. Fentieken kivül még számos unitárius egyesület van, mint pl. az Unitarian Historical Society, unitárius történelmi társaság vagy az Unitarian Arts' Guild, mely az unitárius templomok és szertartás művészibbé tétele mellett harcol, stb. ezek azonban nem ilyenkor tartják összejöveteleiket. Ezt a sokféle egyesületet azért soroltuk itt fel, hogy ebből kitünjék valamennyire e májusi gyülések terjedelme, nivója és fontossága.

Küldjétek gyermekeitekét minél tömegesebben a kereskedelmi és ipari pályákra!

Minden kézirat Szent-Iványi Sándor szerkesztő címére Cluj, Unitárius Kollégium küldendő.

Kéziratokat nem adunk vissza!

Előfizetési ár: Egész évre 60 L. Magyarországra 90 L. Egyes szám ára 8 L. Akik a 60 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 500 L. Minden pénz Gálfi Lőrinc egyleti pénztároshoz küldendő.

Nyomatott „Corvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz